

ДУХОВНИ ИНВЕСТИЦИИ ЗА ВЕЧНОСТТА

61. Етика на спора

Човешките реакции и постъпки влияят по-силно на околните, отколкото думите, които изричаме. Защото и най-убедителните думи висят във въздуха, когато са непотвърдени в живота. Днес можем да разплачем някого с приказки, разтърсили душата му. Утре, ако той ни види в лоса светлина, ще си помисли: „Остави го, само си говори“. От друга страна, за най-важното от човешката духовност не бива да се говори напразно и къде да е. Християнската истина е толкова велика, че да се обезценява в ненужни и дребнави спорове е недостойно. А голяма част от споровете са такива. Нелепо е да се цитира Евангелието по време на махленска разправа.

Но има и моменти, в които християнинът може да изложи своята позиция, да защити Божията истина или да напомни, че някои неща са отишли твърде далеч. С една дума, когато му се струва, че ще вземе участие в истинската духовна борба: ако види как нечия гавра с вярата му действа върху неукрепнали души или някой слаб човек е под влиянието на изкусители... Тогава е без значение дали го слушат един, двама или десетима - Бог желае спасението на всяка душа. Казано е, че Небето се радва повече на разкаянието на един грешник, отколкото на вярата на 99 праведници. Не става дума за обезценяване на праведниците, нали и без друго грешникът ще стане като тях! Просто не разбираме докрай неизмеримата Божия любов. Земните водачи винаги се радват на безброя хора, които ги следват: полковете, шествията, тълпите. Бог е с отделния човек и не поставя граници на радостта си. Тя няма да се увеличи двойно и петорно само ако се спасят още един или още четирима.

Християнинът не брани себе си

„Учението Ми не е Мое, а на Онзи, Който Ме е пратил“ - казва Исус.

Щом Той го е казал, какво остава за нас? Християнската истина не се е родила в собствената ни глава, тя е Словото Божие, прието с ума и със сърцето. Другите може да не знаят нищо за нея, това обаче не ни дава основание за гордост. Християнското съзнание изключва две неща при спора: себелюбието и желанието за лична победа. Правото, дадено ни от Исус да защитим Божията истина, е голяма привилегия. Така ние ставаме съучастници в делото Му. Разбира се, че е безсмислено да се впуснем в спорове за съществуването на Бога или безсмъртието на душата. Трудно е да свършим Божията работа и да събудим несъбудените, като им спестим пътя, който трябва да изминат. Но когато някой пита „защо Бог, ако Го има, допуска злото в света“, участието ни е много важно. Християнската логика често действа като откровение. Спорове по фундаментални въпроси обаче се водят рядко. Обсъждат се човешките постъпки, човешкото поведение. Нашата гледна точка свидетелства в такива случаи как Христос ни учи да живеем и забележките ни предизвикват неочаквано въздействие: „Значи те мислят така? И не биха постъпили като нас?“.

Трябва ли християнинът да е категоричен, когато излага вярата си? Да, би било странно, ако е несигурен. Но това не е светската категоричност, търсеща налагане, победа на всяка цена. Християнската победа вече е спечелена. Служението и целта на вярващия е да свидетелства за тази победа. Той не смята, че е възможно да насили нечия душа, да ускори нечий път. Душата на другия е тайнство, както и Божието

въздействие над нея. Тъй като говорим за категоричност, нека се запитаме: как спори Иисус? Ето негов разговор с фарисеите:

- Сега разбрахме, че в Тебе има бяс... Нима Ти си по-голям от Отца ни Авраама, който умря? И пророците умряха. На какъв се правиш Ти?

-Ако аз се славя сам, славата ми е нищо. Моят Отец е, Който ме прославя и за Когото вие казвате, че е ваш Бог. Но Го не познахте, пък аз Го зная... Авраам, вашият баща, ликуваше, понеже предстоеше да види моя ден, и видя, и се възрадва.

- Нямах още петдесет години и си видял Авраама?

- Истина, истина ви казвам, преди Авраама да е бил, аз съм."

АЗ СЪМ. Така може да говори само Предвечният. Кое е, не може да се изрече с увъртане. Естествено, ще остане неразбран, но отсега нататък произнесените думи ще работят. Всъщност Иисус казва: „Преценете ме: или съм лъжец и богохулник, или сам Бог говори чрез устата ми". Не оставя средна възможност. Така и ние, когато говорим за случилото се в Кана, за превръщането на виното във вода, не бива да показваме колебание: „Добре, спориш и казваш, че Иисус не го е извършил. Но Той го направи. Ако е лъжа, защо една божествена молитва, отправена към Него, преобразява душата ни и я кара да ликува?"

Много хора спорят високомерно, убедени в превъзходството си. Невярващият интелектуалец примерно срещу „наивния" християнин в присъствието на други хора: „Виждал ли този пасторален наивник? Сега ще го направя за смях". За да се защитим от надменните или претенциозните, най-добре е да говорим просто, ясно и скромно. Това не е лична битка за християнина и той не брани себе си. Ще го осмеят, че е плешив или нисък, или кльощав? Такива неща той приема, без да се сърди. Но ще защити Спасителя. „Добрият пастир полага душата си за овцете... аз съм добрият Пастир и познавам Моите си и Моите ме познават." Защо и ние да не положим душата си за Иисус?

Готовност за неуспех

Независимо от това дали спори за злото в света или за дребна проява на неуважение към родителя, християнинът трябва да е готов и за пълен неуспех. И трябва да го приеме спокойно. Опонентът му, както и слушателите може да се окажат глухи за неговите доводи. Така е с част от хората. Християнската истина не събужда нищо в тях. Това не значи, че не бива да им помагаме или да ценим добротата им. Но някои вървят по много грешен път и сърцата им са наистина закоравели.

Ето една от притчите на Иисус:

„Живял някога един богаташ - коравосърдечен и равнодушен към чуждата мъка. Ден и нощ гуляел, а пред прага на дома му седял бедният Лазар, който се хранел от огризките на богаташката трапеза. И двамата умрели. Единият намерил покой в „лоното Авраамово", а другият - възмездие за сторените грехове. Богатият с мъка мислел за братята си и помолил Авраам да прати на земята Лазаря, за да ги предупреди накъде води пътят на злото. Но Авраам възразил: „Имат Моисея и Пророците, нека ги слушат". Богаташът сметнал, че това не е достатъчно:

- Не, отче Аврааме, но ако някой от мъртвите отиде при тях, ще се покаят.
- Ако Мойсей и Пророците не слушат, то и да възкръсне някой от мъртвите, няма да се убедят."

Не сме ние, разбира се, които ще кажем предварително - онзи е сляп и глух, а този не. Никога не знаем какво точно става в човешката душа. Исус обвини фарисеите: „Дойде при вас Йоан по пътя на праведността, и вие му не повярвахте, а митарите и блудниците му повярваха; вие пък, като видяхте това, не се разкаяхте отпосле, за да му повярвате".

Законодателите на еврейската вяра, най-вещите тълкуватели на Стария Завет, не са повярвали на онзи, който е предрекъл близкото идване на Месията! Повярвали са му порочните събирачи на данъци и проститутките. Наистина не знаем кога тихите ни възражения ще посеят зрънце вяра и надежда в нечия душа. Понякога самодоволните тълкуватели на Библията приличат на самодоволните и преуспелите в света. Те са надменни и пълни с презрение към грешниците. Но кървящото сърце на грешника, който се събужда с мисълта „Господи, какво направих аз от себе си!", може да е много по-отзивчиво, чувствително, готово за разкаяние.

Фарисеите са най-опасни

Онова, което не подхожда на християнина, е агресивността в спора, войната. Крясъците, обидите, заплахите. Клетвите и презрителните забележки. Призивът към бунт и кръв, а не към вътрешна промяна и душевно спасение. Струва ни се, че разговаряме с духовно ограничен човек? Ако той е такъв, вината не е негова. А и защо да смятаме, че тъкмо ние ще му открием Божията Истина? Може би това ще стане на друго място, в друг момент. То не е наша работа, нито пък сме способни да проникнем в плана на невидимите сили. Бог е дух. Нашата работа е да свидетелстваме за Истината, т.е. за Христос. Всъщност Исус не е говорил рязко с никой друг освен с фарисеите. Той съчувства на грешниците и заблудените, даже на престъпниците. Прощава малодушието на учениците Си и отричането на Петър. Не упреква и самия Юда. Дори хулите срещу Себе Си е готов да опрости. Но не може да прояви снизходителност към фарисейската карикатура на „благочестието", към фарисейската надменност, основана върху познаването на безброй формални задължения и ритуали. Тези правила плашат обикновения вярващ, който не е способен да ги запомни и да проникне в техния смисъл, потискат го, сковават искрения му порив да търси Бога. Така фарисеите прогонват Бога и заемат неговото място:

„На Моисеевото седалище са седнали книжниците и фарисеите. А вас нека не ви наричат „рави", защото един е вашият Учител, а всички вие сте братя. И никого недейте нарича свой отец, защото един е вашият Отец - Небесният. И нека не ви наричат наставници, защото един е вашият Наставник - Месията. А по-големият между вас да ви бъде слуга. Защото, който превъзнесе себе си, ще бъде унижен, а който се смири, ще бъде въздигнат".

Словото на Сина Божий

И така, Исус говори строго на всички онези, тогава и днес, които застават между човека и Бога, заменят чистата любов и вяра с правила; ограничават духовния порив и

жаждата за спасение с претенцията си, че единствени държат небесните ключове. Той ни е казал и на друго място да не се боим от тези, които убиват тялото, а от ония, които убиват душата. Над града Йерусалим и над столетията, над религиите и над църквите звучи Словото на Сина Божий, сечащо като меч:

„Горко вам, книжници и фарисеи, лицемери, задето затваряте Царството Небесно пред човеците; защото нито вие влизате, нито влизащите пускате да влязат...

Горко вам, книжници и фарисеи, лицемери, задето чистите отвън чашата и блюдото, когато вътре те са пълни с грабеж и неправда.

Горко вам, книжници и фарисеи, лицемери, понеже приличате на варосани гробници, които отвън изглеждат хубави, а вътре са пълни с мъртвешки кости и всяка нечистота;

тъй и вие отвън се показвате на човеците праведни, а извътре сте пълни с лицемерие и беззаконие.

Затова, ето, Аз пращам при вас пророци, и мъдреци, и книжници; и един ще убиете и разпиеете, а други ще бичувате в синагогите си и ще изгонвате от град в град, за да падне върху ви всичката кръв праведна, пролята на земята..." Никой християнски свещенослужител не бива да забравя тези думи.

Влизате в храма, а един свещеник ви поглежда с презрение, защото не знаете правилата? Върху него лежи сянката на фарисеите.

Онзи, който с поведението си компрометира вярата или я превръща в своя „територия“, е по-опасен и от обсебения от злото. Казаното дотук не означава, че трябва винаги да обвиняваме свещениците, когато ритуалите и богослуженията не ни въздействат истински. Църквата има велика традиция, а ние не сме бедните неграмотни юдеи от първи век. Трябва да осъзнаем много неща и тогава да дадем своята преценка. Храмът е един друг свят и мерките на гражданския живот за него са неприложими.